

«УСЬОМУ СВІЙ ЧАС... ЧАС РОЗКИДАТИ КАМІННЯ І ЧАС ЗБИРАТИ КАМІННЯ». (ЕКЛ. 3:5)

Упродовж останнього місяця сумчани могли спостерігати за проведенням розкопок фундаменту зруйнованого комуністичним режимом у 1932 році Свято-Покровського храму та спорудженням у центрі міста каплички пам'яті, приуроченої до 350-річчя заснування Сумського слобідського козацького полку.

Фундамент Покровського храму

ПОКРОВСЬКА ЦЕРКВА

Дата спорудження першого храму Покрови Пресвятої Богородиці невідома. Однак можна припустити, що перший Покровський храм міг бути збудований ще при закладенні Сумської фортеці, оскільки українське козацтво традиційно вважало Пресвяту Богородицю своєю заступницею і покровителькою, присвячуючи їй численні храми.

Відомо, що в 1732 р. дерев'яний Покровський храм перебудовувався вдруге. Згідно з переписом Сумського слобідського козацького полку 1732 р. при храмі були школа і шпиталь для німців. При Введенському храмі, який був придільним по відношенню до Покровського храму, також діяла школа й богадільня.

Кам'яний храм побудовано в 1783-1790 рр. за благословенням Преосвященного Агтея, єпископа Білгородського та Обоянського. Будівництво здійснювалося старанням та коштами колишнього настоятеля цього храму, архімандрита Святогорського Успенського монастиря Феофана (Федоровського), а також прихожан храму та за участю його священника Федора Федоровського. Освячена нова мурована церква була 1790 р. за благословенням Преосвященного Феоктиста, єпископа Білгородського та Курського. Храм являв рідкісний для України тип триверхих церков, тим більше, що був спроектований у стилі пізнього бароко. Композиція будови, архітектурні елементи фасаду, настінне оздоблення давали чудове уявлення про те, яких вершин сягнуло українське барокове мистецтво в останній період розвитку.

З 1804 р. благодійниками храму були купці: Олексій Бочаров, Омелян Татаринів, Кирило Алчевський, почесний громадянин Григорій Котков. Серед книг храму були рідкісні стародруки: Требник Київського митрополита Петра Могили 1646 р.

«Сихологон або Требник» 1681 р., Мінеї 1741 р. видання та інші.

За сповідальними записами та іншими відомостями число парафіян складало: в 1790 р. – 580 чоловіків і 560 жінок, в 1810 – відповідно 478 і 548, в 1830 р. – 472 і 548, в 1850 р. – 565 і 614.

Згідно з Довідковою книгою Івана Самойловича (1904 р.) в храмі служили: з 1897 р. священник Дмитро Виноградський (31 рік) – закінчив духовну семінарію по 2-му розряду (займав посаду законовчителя місцевих нижніх військових чинів, недільних і церковнопарафіяльних шкіл); з 1887 р. псаломщик Олексій Бутков (55 років) – з рукоположенням у сан диякона в 1885 р. – отримав домашню освіту, псаломщик із 1869 р. (займав посаду законовчителя в молодших відділеннях церковно-парафіяльної школи); з 1902 р. псаломщик Всеволод Полтавцев (28 років) – закінчив духовне училище, псаломщик з 1894 р. (займав посаду молодшого вчителя церковнопарафіяльної школи); з 1896 р. церковний староста – міщанин Олександр Немцев.

Покровську церкву традиційно називали «Полковою». До 1917 р. її відвідували військовослужбовці Сумського гарнізону, а тому вона отримала ще одну неофіційну назву – «Солдатецька».

Саме навпроти Покровського храму вдячними мешканцями міста на власно зібрані кошти було споруджено пам'ятник меценату Іванові Харитоненку. В 1919 р. біля Покровської церкви в братській могилі були поховані жертви денікінського терору. Поховання згодом перенесли на Петропавлівський цвинтар, а на його місці тепер розташований великий пам'ятник Карпатському рейду. Саме під час громадянської війни Покровську площу, на якій стояв однойменний храм, було перейменовано на «Червону площу» – чи то на знак пролитої за радянську владу крові,

чи то взявши за приклад Москву.

Під час антицерковної вакханалії поч. 30-х рр. XX ст. Інспекція Українського комітету охорони пам'яток культури та Народний комісаріат освіти УРСР неодноразово попереджали Сумську міську раду про неприпустимість руйнування Покровського храму. Однак, міська рада попередженнями знехтувала. Спочатку знесли верх церкви, а невдовзі в самому храмі влаштували крематорій (!). Таке блязнірство стосовно давнього храму, розташованого на центральній площі міста, більшість мешканців сприйняли вкрай негативно. Особливо це стосувалося молоді. Для «зацікавлених» було влаштовано спеціальний коридор, де задовж проходу в стіні було влаштовано невеликі отвори, прикриті склом.

Свідчить мешканка Сум пенсіонерка Т. Ківш (запис 1991 р.): «Коли ми з подругою зайшли, то побачили, як перевозять труп по рейках до печі, як встановлюють у печі, як спалюють. Заціпеніли, коли у печі труп почав корчитись. Сухожилля стягувало, і труп немов оживав, руки і ноги ворухнулися. Було не по собі. Згодом, казали, сухожилля перед відправкою в піч перерізали».

Блязнірський крематорій в сплюсненому храмі проіснував недовго: приблизно в 1935 р. залишки Покровської церкви підірвали вибухівкою, а рештки храму зрівняли з землею.

І ось 22 жовтня в день храмового свята Корсунської ікони Божої Матері та дня інтронізації святішого патріарха України-Руси Філарета колишня Покровська площа (зараз поки що носить ім'я Червоної) вщерть була заповнена православними вірянами обласного центру й області з цієї нагоди.

Прибули окрім генеральної старщини

представники колишніх козацьких сотень, що входили до складу Сумського козацького полку, інших громадських патріотичних організацій.

Після освячення каплички та виступу заступника міського голови пана В.М. Вологитиця слово взяв меценат-благодійник із Луганська Андрій Чорноморов, який зголосився за свої кошти відбудувати зруйнований більшовиками Божий храм.

Після нагородження активних учасників відбудови історичної пам'ятки наш кореспондент взяв інтерв'ю у мецената-благодійника, який, дивлячись на купол каплички, визначив, що наші пращури завжди сприймали небо як божественне начало. Модилися йому, боготворили, умиротворювали. З приходом християнства небо набуло ще більшого значення, оскільки асоціювалося з Усевишнім. Звідси і стиль храмів – вони тягнуться в небо, ніби намагаючись з'єднати нас із Богом.

Тому зрозуміло, чому здійснюється хрещення України-Руси, 1020 річниця, якому також присвячена ця капличка, князь Володимир відразу наказав ставити храми. Нам же треба спокутувати гріхи попередніх поколінь і ці храми відроджувати, – закінчив Чорноморов.

Не дивлячись на внутрішні чвари, що виникли у цей день у самій нараді, люди йшли з площі просвітлені Божим духом та добрими справами сумчан, які висловлюють нашу пам'ять.